

Politiemensen en herstelbemiddelaars: knooppunten in het Utrechtse Mediatiemodel

Toaufik Elfallah & Janny Dierx

In deze bijdrage gaan wij in op herstelbemiddeling in samenwerking met de politie in Utrecht.¹ Wat vergt dit van de politiefunctionaris? En wat van de mediator in strafzaken? Het Utrechts Mediatiemodel stoelt op de verworvenheden van de zogenoemde Vreedzame Wijk- en Vreedzame Schoolaanpak. In Utrecht wordt al meer dan een decennium op een positieve manier gebruikgemaakt van de invloed van de omgeving (zowel van professionals als van peer-groups en contacten in de buurt) en wordt in het onderwijs systematisch aandacht besteed aan het ontwikkelingsperspectief van kinderen en adolescenten. Voor een goede ontwikkeling is het nodig dat kinderen en jongvolwassenen zich sociaal-emotioneel geborgen weten (*a sense of belonging* ontwikkelen) en dat er perspectief bestaat op duurzame toekomstverwachtingen (zie ook Dierx & Verhoeff, 2013; Pauw, 2016). Het idee achter de Vreedzame Wijk is dat vooral de meest kwetsbare jongeren te maken hebben met leefomgevingen die steeds minder verbindingskracht hebben, ook niet sterk zijn in het op eigen kracht ontwikkelen daarvan en tegelijkertijd een dominante 'straatcultuur' kennen. Denk aan (oververtegenwoordiging van) probleemgezinnen, anonieme en/of als onveilig bekend staande buurten, groepen hangjongeren/hangvloggers die hun identiteit aan de groep ontleen en meer in het algemeen: opgroeien in een samenleving die deze jongeren eerder als probleem dan als potentieel beschouwt. In de Vreedzame Wijk wordt getracht daaraan een tegenwicht te bieden door een klimaat van sociale verbondenheid – en een pedagogische 'village' – te creëren waarin kinderen en jongeren ook zelf hun plek hebben en gedragsalternatieven aangereikt krijgen. Dit is de kern van het Vreedzame Schoolprogramma dat op alle scholen met het predikaat 'Vreedzame School' is ingevoerd. Kern van het onderwijsprogramma is dagelijkse vorming van democratisch burgerschap, waarden van culturele verschillen en conflicthantering; op alle Vreedzame Scholen zijn dagelijks tweetallen peer-mediators actief om de conflicten van kinderen onderling op te lossen.

Ditzelfde gebeurt in de wijken ook door volwassenen (leerkrachten, professionals in welzijn en kinderopvang, ouders, vrijwilligers, winkeliers en burgers in het algemeen) beter toe te rusten (te trainen), zodat ze met zelfvertrouwen kunnen handelen en conflicten kunnen aangaan en oplossen. In Utrecht worden niet alleen professionals maar ook buurtbewoners en ouders getraind in het toepassen van 'vreedzame principes' en herstelrecht. Het zijn de buurtbewoners en professionals zelf die opgeleid worden tot 'vreedzame trainer'. Hiermee wordt niet alleen de balans tussen steun en toezicht weer hersteld, die zo belangrijk is voor een

1 Al eerder besteedde dit tijdschrift aandacht aan het Utrechtse Mediatiemodel (zie Dierx & Verhoeff, 2013; Bijlsma & Dierx, 2015; Spigt, 2016).

goede opvoeding, maar wordt ook gewerkt aan het bevorderen van sociale cohesie en zelfredzaamheid in de wijk.

De pet van de politie is van de politie

In 2015 en 2016 is in Utrecht de pilot 'Doorverwijzing naar mediation in strafzaken in de politiefase' uitgevoerd. Deze pilot is onderdeel van de landelijke pilots 'Herstelbemiddeling' van het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) en is geëvalueerd door onderzoekers van Intervict (Universiteit Tilburg). De Utrechtse pilot, volgens deze evaluatie succesvol, was tot nu toe de enige succesvolle pilot van verwijzing naar mediation in de politiefase (zie Cleven e.a., 2016; Bijlsma, Dierx & Verhoeff, 2015).

Bij de verwijzing in de Utrechtse pilot is samengewerkt met de vreedzame scholen (80% van de Utrechtse basisscholen en een groot deel van het voortgezet onderwijs in Utrecht is zogenoemd 'vreedzaam'; zie ook het kaartje van Nederland op www.vreedzaam.nl) en met wijkorganisaties in de wijk, bewoners, jongeren(werk) en buurtbemiddeling. Van het totaalaantal zaken waarin is bemiddeld, kwam 68% tot stand na verwijzing door de politie.

Van de zaken waarbij de mediation is gestart, is 73% naar tevredenheid van de betrokkenen afgerond, vaak met schriftelijk vastgelegde afspraken en meestal werden de lopende strafzaken geseponneerd. Dit percentage stemt overeen met de resultaten van de landelijke pilots.

De politie is de spil van het Utrechts Mediatiemodel. Dat model is ontwikkeld om op een logische manier om te gaan met veelvoorkomende hedendaagse conflicten in wijken. Het plaatje drukten we al eerder af in dit tijdschrift (zie Spigt, 2016: 47). De politie is namelijk niet alleen 'doorgeefluik' van processen-verbaal aan het Openbaar Ministerie. De politie heeft ook ogen en oren in de wijk en overlegt met buurtbewoners en professionals op allerlei manieren.

De gemiddelde wijkagent bemiddelt ook voortdurend in grote en kleine conflicten. De-escalerend optreden, in ieder geval proberen, is onderdeel van het standaardrepertoire van een agent. Terwijl we dit schrijven, bemiddelde nog geen drie weken geleden een wijkagent succesvol in het magazijn achterin een Utrechtse elektronikawinkel tussen de eigenaar en een boze klant die niet tevreden was over de behandeling van zijn klacht. We noemen ook het voorbeeld van de leerkracht die tussen twee vechtende leerlingen sprong en er eentje hardhandig tegen de grond werkte. De leerling en zijn ouders kwamen aangifte doen en troffen de getrainde wijkagent Dwight van van de Vijver. Die opperde het idee om eerst de school maar eens te bellen. De leerkracht en de directeur kwamen naar het bureau en de betrokkenen spraken met zijn allen over wat er was gebeurd. Toen de ouders hoorden van de hele toedracht, vonden ze het niet meer nodig om aangifte te doen. Vergelijk dat eens met de persoonlijke en maatschappelijke kosten van een vergelijkbare zaak met die van de schooldirecteur van het Anna Rijncollege die in 2011 van zijn bed werd gelicht, vastgehouden werd voor verhoor en dagen-

lang in het nieuws was na een soortgelijk incident.² Of de klap die leerkracht Jils Buizer het jaar daarop in het zicht van zijn pensioen zijn baan kostte.³

Van succesvolle Utrechtse politiebemiddelingen zijn vele voorbeelden te geven. In de Utrechtse pilot hebben we tegelijkertijd het standaardrepertoire van de bemiddelende agent verrijkt met de deskundigheid van de politiefunctionaris om beter in te schatten wanneer hij zelf (nog) kan bemiddelen en wanneer het beter overgelaten kan worden aan professionele bemiddelaars (de Utrechtse politie verwijst zowel door naar buurtbemiddeling als naar Slachtoffer in Beeld en mediators uit de pool van het Utrechts Mediatiemodel). Dit blijkt voor de betrokken politiefunctionarissen een echte verrijking; niet alleen kan de politie soms niet bemiddelen omdat partijen de agent niet als ‘neutrale bemiddelaar’ ervaren, soms moet de agent gewoon zijn opsporingswerk doen en is bemiddelen om die reden eenvoudigweg niet aan de orde. In zo’n geval is het prettig als de agent kan doorverwijzen naar een professionele ander: ‘Wij nemen de betrokkenen dan wel serieus, maar kunnen ook ons eigen werk goed doen’, zo hoorden wij terug van diverse Utrechtse politiefunctionarissen.

Large en Xtra-Large

De meerwaarde van de Utrechtse pilot ligt vooral in de verwijzing van zogenaamde XL- en L-mediations⁴ (zie ook Bijlsma & Dierx, 2015). Dit zijn complexe mediations waar veel mensen bij betrokken zijn. Dat kan zijn door vertakkingen op wijkniveau of vanwege complexe familieverbanden of vanwege relaties met andere dan strafrechtelijke procedures. De Utrechtse werkwijze is uniek in Nederland, al zijn er overeenkomsten met de herstelconferentie-aanpak die ook de Eigen Kracht Centrale als uitgangspunt voor haar werkwijze neemt. De systemische werkwijze die binnen het Utrechts Mediatiemodel mogelijk is, wijkt af van de

2 www.rtvutrecht.nl/nieuws/406327.

3 Zie NRC, De Anatomie van een klap, 13 april 2012. www.nrc.nl/nieuws/2012/04/13/anatomie-van-een-klap-12286076-a1174986.

4 In de Utrechtse pilot waren – op basis van de conflictanalyse – verschillende vormen van mediation mogelijk:

1. *Regulier (Small)*: reguliere – eenvoudige – mediations met 2 tot 4 deelnemers. Deze mediations leiden niet tot groeps gesprekken of het betrekken van steunfiguren of belanghebbenden uit de omgeving van slachtoffer en dader. Ze kunnen vrij snel worden afgerond (gemiddeld 2-4 weken).

2. *Complexer (Medium)*: onder complexere zaken werden zaken met meerdere partijen verstaan. Dat kon zowel gaan om meer dan 4 à 5 deelnemers, als om betrokkenheid van meerdere professionals bij (groeps)gesprekken. Ook spraken we van M-mediations als sprake was van een uitzonderlijk aantal afzonderlijke gesprekken (bijvoorbeeld vanwege de hoge escalatiegraad of de aanwezigheid van veel derde belanghebbenden of professionals). Bij deze zaken is het doorgaans gewenst dat ze in co-mediation worden uitgevoerd. Deze mediations duurden gemiddeld langer dan drie maanden.

3. *Nog complexer (Large en XL)*: de complexe groepsmediations, met name de wijkmediation met meer dan vijf betrokken ‘woonhuizen’, inclusief hun familieleden en andere belanghebbenden. Deze zaken zijn standaard in co-mediation uitgevoerd. Hierbij is een looptijd van een halfjaar geen uitzondering; looptijden van een jaar zijn soms ook nodig om een conflict weer ‘uit te doven’.

aanpak die ten grondslag ligt aan de zogenoemde slachtoffer-dadergesprekken die zich in beginsel concentreren op de strafrechtelijke hoofdpersonen.

Voor en tegen Charlie Hebdo

Een voorbeeld van een succesvolle mediation is die tussen de aangehouden verdachten uit een groep jongeren en hun familieleden enerzijds en anderzijds de man die in Lombok de voorpagina van *NRC* met een cartoon van Charlie Hebdo op zijn raam had gehangen en daar tot twee keer toe een steen doorheen kreeg. Juist door de publicitaire consequenties, de link met angst voor radicalisering en de heftige maatschappelijke reacties schrokken alle betrokkenen en een hele reeks omwonenden van het incident.

De mediation droeg eraan bij dat de betrokkenen met elkaar in gesprek gingen op een manier die via het strafrecht nooit mogelijk zou zijn. Er werden gesprekken gevoerd met de aangehouden jongens, hun familieleden, mogelijke betrokkenen, professionals in de omgeving van de jongeren, het slachtoffer uiteraard. Die gesprekken gingen over onderwerpen – homoseksualiteit, hoe denk je over radicalisering – waarover deze jongeren niet met hun familieleden spraken. Ook bleek dat deze jongeren de mediationaanpak goed kenden van de Vreedzame Basisschool waar ze op hadden gezeten: ze konden hun ouders en familieleden goed uitleggen wat de mediators (in Utrecht worden alle L en XL-mediations in co-mediation uitgevoerd) kwamen doen.

Wat vraagt dit van de mediators? Mediators die in dit type zaken bemiddelen, moeten in staat zijn om gevoelige onderwerpen te bespreken en bespreekbaar te maken. Ook als de schaamte – bij de jongere of de oudere generatie – van het gezicht af te lezen valt. Die ongemakkelijkheid moet worden benoemd. Ook moet de mediator durven kleur te bekennen om verder te komen: je kunt als blanke autochtoon niet ‘waardevrij’ bemiddelen in zaken waarin maatschappelijke issues ten grondslag liggen aan (potentieel) strafbaar handelen. Het vergt van de mediator de capaciteit om de maatschappelijke portee van de mediation over het voetlicht te brengen, uit te nodigen om hierover een werkelijke dialoog te hebben (geen uitwisseling van standpunten) en de wens van vreedzaam burgerschap te vertalen naar relevante vragen. Dit is arbeid die de betrokken partijen bij een dergelijke mediation niet (uit zich) zelf zullen verrichten. Het is daarbij steeds nodig om het vertrouwen te wekken dat alle spectra van menselijke overtuigingen, emoties en gedragingen bespreekbaar zijn en mogen zijn en dat vertrouwen niet te beschamen.

Mediators moeten in staat zijn om maatwerk te leveren: in dit geval was overleg met de verwijzende officier van justitie nodig om te bezien of hij – conform de wens van het slachtoffer – af wilde zien van de groepsvervolging en iedere verdachte als individu wilde vervolgen. Dit opende de weg naar afzonderlijke gesprekken tussen verdachte jongeren en hun slachtoffer met onderling volstrekt van elkaar verschillende resultaten.

Mediation als knooppunt van relaties

Wat vraagt dit van de politie? Van de politie vraagt dit vertrouwen in de mediators (dat moet uiteraard groeien) en een 'betrokken afstand' tot de mediation. Net zomin als burgers hun conflicten 'over de schutting' zouden moeten gooien bij de politie (het Utrechts Mediatiemodel poogt juist tegenwicht te bieden aan die maatschappelijke trend), mag de politie (of een andere verwijzer) de aangifte 'over de schutting gooien' bij de bemiddelaars. In Utrecht gebeurt dat laatste dan ook niet.

Tijdens de trainingen wijkmediatie voor bewoners, professionals en jongeren (gegeven door trainers van de Vreedzame Wijkaanpak en MfN-mediators uit de pool) bleek dat ook de professionals in de wijk de neiging hebben om te stoppen met hun herstelgerichte actie (als ze die al inzetten) zodra er sprake is van een aangifte. De overwegende gedachtegang is 'dan ligt het in handen van de politie en is het niet langer voor ons'. Dat is een wijdverbreide en op zich logische gedachtegang, maar een die leidt tot een blinde vlek voor 'de terugkeer' van conflicten naar de wijk, nadat de aangifte, op wat voor manier ook, is afgedaan. Opvallende opbrengst van de Utrechtse pilot was dat professionals zich ervan bewust werden dat aangifte en strafrechtelijke afdoening niet betekenen dat het probleem is opgelost, laat staan dat er niet meer over gesproken wordt of hoeft te worden. Het is gebleken dat in minstens één van de doorverwezen grote wijkconflicten op initiatief van de gemeente (gebiedsmanager Veiligheid) de oorsprong van een conflict kon worden gevonden in een oude strafzaak, waarbij een buurtbewoner weliswaar was veroordeeld, maar de onderliggende problemen gewoon in stand bleven. De mediators benutten zo veel mogelijk kennis die aanwezig is in de wijk, zoals die van professionals en het (vreedzame) netwerk in de wijk. Het betrekken van de omgeving blijkt een meerwaarde te hebben. De zaak zelf brengt urgentie mee die wordt gevoeld bij meer betrokkenen dan alleen de 'strafrechtelijke hoofdpersonen', en mediation biedt een kans om te praten over wat de vreedzame uitgangspunten in de praktijk betekenen. In Utrecht is steeds aandacht besteed aan het 'teruggeven van het conflict' aan partijen, maar ook waar nodig van de uitkomst van de mediation aan de professionals, inclusief de politie.

In Utrecht hebben we goed kunnen experimenteren met zowel informatie-uitwisseling⁵ – in alle openheid, de betrokkenen wisten ervan dat de mediators inzage hadden in de volledige justitiële documentatie van betrokkenen – en betrokkenheid van de politie en andere professionals bij de uitkomsten van de mediation en de opvolging van mogelijke afspraken. Dit vergt zowel van de politie als van de mediators zorgvuldige afstemming en prudente omgang met gevoelige gegevens. De uitwisseling van gegevens voorkomt dat slachtoffers of daders (aan beide kan-

5 Bij gebrek aan regeling van uitwisseling van justitiële en strafvorderlijke gegevens bij mediation in de Aanwijzing verstrekking van justitiële en strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden van het College van Procureurs-Generaal op basis van de Wet Justitiële en strafvorderlijke gegevens (d.d. 1-9-2013) is in Utrecht door MfN-mediators een convenant gesloten met gemeente, politie en Openbaar Ministerie met dat doel.

ten van de strafrechtelijke streep komt dit voor) de mediators een broodje aap willen verkopen.

Alle deelnemers aan het conflict – ook de mediators of bemiddelaars en de professionals – krijgen zeker bij complexe wijkconflicten te maken met ‘shoppende’ mensen. Met dit ‘winkelen’ bedoelen we dat er een natuurlijke menselijke neiging bestaat om medestanders te zoeken, van wie verwacht wordt dat ze kunnen helpen (en die zich daartoe soms gedwongen voelen). De mediators kunnen de professionals helpen hierop bedacht te zijn en bevorderen dat iedereen een gemeenschappelijke houding aanneemt ten aanzien van het conflict en de oplossing. Alleen al het bespreekbaar maken van dit mechanisme (van tevoren of tijdens een conflict hanterende interventie) maakt dat dit fenomeen meteen afneemt.

Als dat lukt, dan slagen de professionals erin om niet alleen elkaar, maar vooral ook de directe deelnemers aan het conflict, (ook later) met een zekere distantie te laten kijken naar het eigen gedrag en de effecten op anderen.

Bij verwijzing van familiezaken waarin huiselijk geweld aan de orde is of dreigt, wordt door de mediators tijdens de mediation contact gezocht met de professionals om het gezin heen, zoals Veilig Thuis en het buurtteam. De mediator heeft in de Utrechtse werkwijze in dergelijke mediations zelf de verantwoordelijkheid dat dit wordt aangeboden.

Methodiekontwikkeling

In Utrecht stellen we hoge eisen aan de mediators die kunnen worden ingezet op de L- en XL-meditations. Niet alleen heeft de mediator de capaciteiten nodig om met de heftigheid van het gedrag van de deelnemers om te gaan. De mediators moeten ook in staat zijn een gedegen conflictanalyse te maken, oog hebben voor vertakkingen in het conflictsysteem en een kader weten te scheppen waarbinnen breder overleg mogelijk is, inclusief het mobiliseren van de professionals die een positieve rol kunnen vervullen bij de oplossing van de conflicten.

Vrijwel alle mediations zijn uitgevoerd als co-mediation. Deze werkwijze was voorzien voor de groepsmeditations, maar is uiteindelijk bij vrijwel alle mediations toegepast. Co-mediation is een belangrijk instrument voor methodiekontwikkeling gebleken. Allereerst wordt huisbezoek hierdoor op een verantwoorde manier mogelijk. Soms zijn de spanningen zo hoog opgelopen, dat geweldsincidenten niet zijn uit te sluiten. Ook mediators moeten veilig hun werk kunnen verrichten. Daarbij zien en horen twee mediators meer dan één. Samen bereiken de mediators vaak meer, zeker bij lastige burencconflicten en buurtconflicten. Het inzetten van tweetallen biedt meer ruimte voor de mediators en voor de bewoners om in korte tijd een vertrouwensrelatie te kweken. Als het met de ene mediator minder klikt, dan kan de ander dat vaak ondervangen. Ook als sprake is van overdracht of tegenoverdracht biedt werken in tweetallen uitkomst. Degene die het signaleert bij de ander, kan het opvangen. Dieper geëscaleerde mediations kunnen op deze manier dan toch worden voortgezet en tot een goed einde worden gebracht. Mediations waarin de betrokkenen ook jegens de mediators heftig gedrag ten-

toonspreiden (schreeuwen, weglopen, op tafels slaan), kunnen nauwelijks bemiddeld worden door één enkele mediator. Financieel voordeel van de werkwijze in tweetallen in deze pilot was dat voor de zogenoemde grote groepsmediations ook een redelijk uurtarief in co-mediation beschikbaar was.

Het vraagt dat de mediators zelf met passie optreden en zo nodig heftig gedrag op een constructieve (en voor de betrokkenen vaak paradoxale) manier spiegelen. De mediators evalueren de werkwijze onderling ook: het project heeft nuttige ervaring opgeleverd over de do's-and-don'ts bij co-mediation.

Nog meer kwaliteitseisen

Naast kennis van het strafrecht (en een erkende specialisatie van de mediator in strafzaken) wordt in Utrecht gekeken naar de accreditatie voor familiezaken als bemiddeld wordt bij huiselijk geweld of naar de kennis van het bestuursrecht, als een dergelijke conflictvertakking aan de orde lijkt.

Want wat begint als een aangifte van bedreiging en vernieling – waarbij de ene ondernemer/buurman de andere ondernemer/buurman verdenkt – kan een langshepend conflict blijken te zijn over omgevingsvergunningen en parkeerplaatsen. In het kader van de Utrechtse pilot kwamen we dat soort zaken tegen: de co-mediators bemiddelen eerst in de strafzaak. Al gauw bleek dat verschillende ondernemers en pandeigenaren elkaar via bestuurlijke procedures via de gemeente Utrecht 'in de tang' hadden en dat zij zich allemaal op de een of andere manier ook door de juridische opstelling van de gemeente benadeeld voelden. De mediators startten vervolgens een tweede mediation, waarbij ook de gemeente als partij aanschoof en waar ook de persoonlijke (en dus gevoelige) kanten besproken werden. Het doel werd vervolgens om gezamenlijk ook het hele bestuurlijke conflict in één keer op te lossen. Volgens de gemeente Utrecht en de politie draait het daar bij uitstek om bij de inzet van mediation in strafzaken: niet alleen de strafzaak, maar ook het onderliggende conflict de wereld uithelpen.

Deze casus laat zien dat er voor 'echte oplossingen' de bereidheid moet zijn om 'verder te kijken' dan louter het strafrechtelijke conflict. In dit geval had het bemiddelen van de strafrechtelijke context van het conflict niet kunnen leiden tot oplossing van 'het hele conflict'. In de mediation waren uiteindelijk, naast de vertegenwoordigers van de gemeente Utrecht, meer dan zeven partijen betrokken die ieder tevens belanghebbende zijn in het gebied. De Utrechtse pilot toont aan dat het de moeite waard is om op deze manier te kijken naar conflictantering in het strafrecht en mediation niet louter te beperken tot slachtoffer-daderachtige gesprekken.

Durven tegenspreken – durven falen

Van mediators in strafzaken mag worden verwacht dat zij gedrag kunnen spiegelen en dat zij mensen durven tegenspreken. Of dat nu betrokkenen bij het directe conflict zijn, omstanders, of professionals. Deze laatsten zijn in staat om – vaak onbedoeld – door de eigen beroepshouding of keuzes een conflict te laten voort-

bestaan of zelfs te verergeren. Vaak is het de taak van de mediators in strafzaken om de betrokken professionals mee te nemen in de gedachtegang dat zij niet alleen 'professional' zijn, maar ook eigen belangen of organisatiedoelen nastreven. Ook die worden soms voorwerp van onderhandeling en dan komt het voor dat professionals met een beroep op eigen regels of protocollen de uitkomsten van een mediation kunnen maken of breken. De mediators moeten dan zowel uiterst beminnelijk kunnen overleggen en onderhandelen dan wel zo nodig grof tegengas geven. Het komt niet zelden voor dat er in het kader van een L- of XL-mediation afzonderlijke gesprekken met diverse professionals nodig zijn, alvorens een gemeenschappelijk gesprek mogelijk is. Het is een bekend fenomeen dat als de professionals die zich bemoeien met een probleem in de wijk het onderling niet eens worden, het de bewoners om die reden ook niet lukt. In Utrecht is gezocht naar mediators die in staat zijn om stevig op te treden, terwijl ze ook de kleine non-verbale signalen van ellende en verdriet oppikken en verstaan.

Soms ga je dan als mediator de mist in: je raakt onderweg iemand kwijt of je raakt iemand onbedoeld op een zere plek. In die gevallen is het nuttig dat er een co-mediator is die kan bijspringen en dat de mediators elkaar voortdurend scherp houden: zowel op het herstel van eigen missers als het tijdig stoppen als mediation geen zin heeft. Kortom: de mediator leeft vóór wat hij van partijen aan gedrag mag verwachten (*practice what you preach*).

Omgevings- en kostenbesef

De co-mediators in de Utrechtse pilot ontvingen (in tegenstelling tot de mediators in de landelijke pilots) een vergoeding per gewerkt uur. Lode Walgrave stelt elders in dit nummer de vraag of de vergoeding van de mediators van invloed is op de kwaliteit van de mediation? Wij denken van wel. Alleen al in de L- en XL-mediations is inzet van co-mediators geboden en heeft het geen zin om de kosten van de mediation af te wentelen op de mediators zelf, door het instellen van een maximum of plafond voor een vergoeding. Dat zou mogelijk ook calculerend gedrag van mediators in de hand werken (zo blijkt uit ervaringen in het buitenland; zie Kuhner, 2005).

De gemeente Utrecht bleek als Vreedzame Stad gevoelig voor de werkelijke besparingen door de inzet van hoogwaardige mediation op de hierboven beschreven wijze. Betrokkenen en verwijzers zijn tevreden. Bij de politie zien de collega's dat langslpende wijkconflicten, die jarenlang voor aangiften en ellende zorgden, tot rust kunnen worden gebracht.

In het kader van het project werd berekend (met de vergaderapp, downloadbaar via de App Store) dat een 'ambtelijke vergadering' van zes personen over complexe wijkproblematiek € 1200 per vergadering kost. Hierbij gaan we uit van een gemeenteambtenaar schaal 11 of 12, twee wijkagenten in salarisschaal 8, een contactpersoon van een welzijnsorganisatie, een medewerker van een buurtteam en een medewerker van een woningbouwcorporatie. De vergaderkosten van een zogenoemd Driehoeksoverleg – de burgemeester, de (plv) hoofdofficier van justitie en de districtschef van de politie – komen al gauw op € 3.500 tot € 5.000 per

uur. Een XLarge mediation kost ongeveer € 10.000. Natuurlijk wordt zo ook op de uitvoeringskosten verderop in de strafrecht keten bespaard en wordt een positieve bijdrage aan de totstandkoming van Vreedzame Wijken geleverd: dit is een doelstelling die de gemeente Utrecht zowel op het terrein van veiligheid als maatschappelijke ontwikkeling en onderwijs nastreeft. De mediators in de Utrechtse Mediators pool gaan dan ook nadrukkelijk met die boodschap aan de slag: deze beroepshouding wordt zelfs vastgelegd in de mediationovereenkomsten waarmee het mediationproces start.

Literatuur

- Bijlsma, J. & J. Dierx (2015) Werelddialoog aan de Mediationtafel. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, (5) 3, 77-86.
- Bijlsma, J., J. Dierx & C. Verhoeff (2015) *Het Utrechts Mediatie model – 2. Conflicten op wijkniveau hanteren en doorverwijzen*, Utrecht: rapport in opdracht van het Ministerie van VenJ.
- Cleven, I., K.M.E. Lens & A. Pemberton (2015) *De rol van herstellbemiddeling in het strafrecht. Eindrapportage. Onderzoek pilots Herstellbemiddeling*. Den Haag: Tilburg University, Tilburg Law School, INTERVICT in opdracht van WODC. Download: www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/09/14/tk-bijlage-i-de-rol-van-herstellbemiddeling-in-het-strafrecht.
- Dierx, J. & C. Verhoeff (2013) Het Utrechts Mediatie model: opvang voor basisconflicten op wijkniveau. *Tijdschrift voor Herstelrecht* 13 (3), 46-65.
- Kuhner, T.K. (2005) Court-connected mediation compared. The cases of Argentina and the United State. *ILSA Journal of International and Comparative Law*, 11 (3), 519 e.v. (download op <http://ssrn.com/abstract=888809>).
- Pauw, L. (2016) *De Vreedzame Wijk. Een praktische gids voor een samenhangend opvoedklimaat in de wijk*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Spigt, J. (2016) Advocaten bij politieverhoor en doorverwijzen naar mediation: twee vliegen in een klap. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, (16) 2, 46-50.